

Tootja valib asukoha

Ühe piirkonna (maakond, kohalik omavalitsus) arengu võti peitub seal tegutsevates ja elavates inimestes, sest tänapäeva ühiskonnas on just inimene see, kelle algatusel luuakse väärtusi ja kujundatakse ümbritsevat keskkonda.

Inimene vajab materiaalseid väärtusi aktsioneeritud vajaduste rahuldamiseks, näiteks teenuste või kaubana. Neid väärtusi luuakse turumajanduses ettevõtluse kaudu, v.a ühiskondliku elu korraldamiseks ja arendamiseks mõeldud avalikud teenused, mille materiaalne baas kujuneb ettevõtluse maksustamisest.

Elukoha valikul on määrava tähtsusega töökoha olemasolu ehk võimalus osaleda materiaalsest väärtuste loomisest ja seeläbi tarbida eluks vajalikke tooteid/teenuseid. Töökoha alternatiiv on ettevõtjana tegutseda.

Ettevõtte asukoha seisukohalt on eri hinnangutel olulisim vastavate oskuste ja eeldustega tööjõud, transpordihüvitus kvaliteet ja mitmekesisus, tegutsemiseks vajalik maa ja kommuniatsioonitruusid, elukeskkonna atraktiivsus, hankepartnerite lähedus.

Maakonna või omavalitsuse kontekstis tähendab see, et ettevõtlus kujuneb suuresti vastavalt piirkonnas elavate inimeste oskustele ja eeldustele. Ilmselt soovivad paljud paremat sissetulekut ja omavalitsus rohkem maksutulust avalike teenuste arendamiseks, aga need tulenevad ettevõtluses loodavast lisandväärtusest ehk lihtsustatult: kui hinnatud ja kalleid tooteid/teenuseid oskame teha ja pakkuda globaalses kontekstis.

Kuiv statistika ütleb, et Pärnumaal loodav majanduslik väärtus inimese kohta on maha jäämas Eesti ja näiteks Tartumaa keskmisest, sama võib öelda maakonnas töötavate inimeste keskmise haridustaseme kohta. Seniste trendide jätkumine teeb Pärnumaal pakutava järjest lahjemaks, süveneb ajude äravool ja suhteline mahajäämus, võrreldes Tallinna/Tartuga.

Kas sellist suundumust on võimalik murda? Ilmselt on. Et inimeste oskused on majandusliku edu võtmetegureid, on üks võimalus haridusega seondud. Näiteks süvendatumalt arendada kõrg- ja kutsehariduse õppesuundi ning võimalusel teadus/arendustegevust, pakkuda spetsialiseerumist gümnaasiumis/põhikoolis, arendada ettevõtlushoiakuid maast-madalast.

Maakonna arengustrateegia 2030+ pakub neli olulist tegevussuunda, kuhu pikaajalise edu saavutamiseks tähelepanu ja ressursi suunata: tegevused teadmiste-põhisema tootmise arendamiseks, mitmekülsete transpordivõimaluste arendamine, turismi- ja puhkemajanduse aastaringus ning mitmekesisus, avaliku halduse efektiivsus ja kvaliteet. Selleks vajalikke tegevusi on mõistlik teha koostöös.

Imre Toodu,
PEAKi juhataja,
telefon 445 5555,
imre@peak.ee

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus andis turismi uuendaja 2010 tiitli MTÜ Maarja-Magdaleena Gildile, mis on Pärnu kunstnike ja käsitöölisi ühendav terviklik loomekeskus. Gildi kuulub 18 meistrikoda, mis pakuvad külalistajatele aktiivset puhkust ja elamusturismi ning toetavad tugevalt käsitöötava püsimist. Ülemisel pildil gildi maja Uus 5, kõrval Maarja-Magdaleena Gildi perenaine Herdis Elmend (vasakul), käsitööentusiastid Leili Kokk ja Kadri Rebane.

Urmas Luik

Ettevõtlusnädala keskmesse jääb koostöö

Neljas suuremas linnas – Pärnus, Tallinnas, Tartus ja Narvas – toimub 4.-8. oktoobri "Ettevõtlusnädal 2010", mille märksõna on koostöö. Pärnumaa ettevõtlusnädalat koordineerib Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus (PEAK), ürituste korraldamisel loob kaasa paarkümme partnerit. Ettevõtlusnädal toimub Pärnus viiendat korda, kolmandat aastat järjest kanduvad üritused maakonda.

Tippude tunnustamine

Ettevõtlusnädala eesmärk on kohalike ettevõtjate ja nende tegevuse tutvustamine, ettevõtlusega alustamise võimaluste selgitamine, sellekohaste üldteadmiste andmine.

Pärnumaa kavva mahuvad infoseminarid, loengud, võistlused, ekskursioonid. Esmaspäevast reedeni toimuvast ootame osa saama õpilasi, tudengeid, alustavaid ja tegutsevaid ettevõtjaid, mittetulundusühinguid ning loomeettevõtjaid. Põnevad tegevust jätkub neile, kes soovivad ülevaadet ettevõtlusvõimalustest või kes on mõlgutanud mõtteid ettevõtjaks olemise üle.

Nädala kava on üles ehitatud nii, et alguses toimuvad pigem alustavale ettevõtjale ja noortele suunatud üritused. Keskpäeval pühendatakse tegutsevatele ettevõtjatele, nädala lõpp on aga loomeettevõtjate ja koostöö ürituste päral.

Nädala põhisündmuseks võib pidada neljapäeval, 7. oktoobril toimuvat Pärnumaa ja Pärnu linna aasta parimate ettevõtjate tunnustamist. Ettevõtjate tunnustamine on maakonnas saanud tavaks, sel aastal toimub sellekohane üritus Pärnumaa Kutsehariduskeskuse uues õppehoones. Kolmandat aastat järjest tunnustavad ettevõtjaid Pärnu maakond ja linn koos, tänava ühendatakse see kutseharidusega – kohaga, kust kasvavad ettevõtjatele töötajad.

Kohalikud tegijad

Uuenduslik üritus on esmaspäeval, 4.

oktoobril Tartu Ülikooli Pärnu Kolledzis toimuv seminar "Kohalik ettevõtluspoliitika", mis on suunatud kohalike omavalitsuste töötajatele, kes kuulevad, kuidas linna- või vallavalitsus saab piirkonnas kaasa aidata ettevõtluse arendamisele.

Teisipäeval, 5. oktoobril kogunevad Pärnumaa naisevõtjad arutlema võimaluste ja kogemuste üle ettevõtluse valdkonnas.

Ettevõtte loomisest huvitatud ja ettevõtlusega tegelejad on oodatud infopäevale Häädemeestel, Vändras, Kilingi-Nõmmes ja Tõstamaal. Infopäeval tutvustatakse töötukassa teenuseid ning tugiteenuseid ja ettevõtjate toetusvõimalusi.

Mitmekeelseid ja aktuaalseid üritusi korraldab huvilistele ka Pärnu linnavalitsus. Esmaspäeval, 4. oktoobril peetakse keskratukoguse seminar, mille ettevõtjad kuulevad euroga kaasnevatest maksumuudatustest. Euro teemadel jätkatakse teisipäeval seminaril "Tere, euro", juttu tuleb praktilistest ja igapäevastest muutustest, mis seonduvad euro kasutuselevotuga.

Kolmapäeval, 6. oktoobril tõuseb tähelepanu keskpunkti loomemajandus, MTÜ Maarja-Magdaleena Gildi ruumides toimub seminar "Loomemajandusega rikkaks – utopia või reaalsus". Samal ja järgmisel päeval tutvustatakse Pärnu Külaliskeskuses Pärnumaa loomeringi majutusettevõtjatele, giididele, pressile ja külalistele Läänemaal.

Noortele suunatud

Noortele suunatud tegevustest leiab sobiva küllap iga sihtrühma kuuluja. Ettevõtlusest huvitatutele on teisipäeval, 5. oktoobril hotellis Strand konverents "Kuidas olla ettevõtlik ja edukas", selle korraldab Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži koostöös Mainori Kõrgkooliga.

Kolledži ja Pärnumaa majandusõpetajate aineseksiooni eestvedamisel teevad noored läbi traditsiooniks saanud "24 tun-

ni ettevõtte". Selle idee on õppida praktika kaudu, osalejad teevad 24 tunni jooksul läbi ühe ettevõtte loo. Töö toimub rühmades, luuakse oma ettevõtte, arendatakse toodet ja kavandatakse ettevõtte tegevust.

Ülikooli ja ettevõtluse seostele kesken- dub 5. oktoobril seminar "Üliõpilasest ettevõtjaks".

Sportihuvilisi ja põldlahoidjaid ootame reedel, 8. oktoobril kell 15 kaasa elama Audru Keskkooli staadionil jalgpallimängule Pärnumaa avaliku sektori ja ettevõtte juhtide vahel.

Igale midagi kasulikku

Ettevõtlusnädal kaasab ka mittetulundusühinguid, neile 8. oktoobril korraldata- tava seminari teema on "Dokumentatsioon ja asjaajamine MTÜ-des", jagatakse praktilist teavet oma organisatsiooni asjaajamise korraldamiseks.

Oktoobri esimest täisnädalat tihendavad ettevõtjate arihommikusöök, seminar "Teeninduskultuuri sibula kasvatamine", noortele suunatud ettevõtete külalistami- sed ning Port Artur 2-s toimuv kooliõpilaste ettevõtluspäev.

Ettevõtlusnädala tihedat programmi koostades lähtusime põhimõttest, et iga inimene leiaks just teda huvitava teema või ettevõtmise, enamik üritusi on osavõtjatele tasuta. Samas tasub tähele panna, et mõni üritus eeldab eelregistreerimist.

Täpne kava ja info "Ettevõtlusnädal 2010" kohta on veebiaadressidel ettevõtlusnadal.e24.ee ja www.peak.ee või telefonil 445 5557.

Ole ettevõtlik, tule ja osale!

Kadri Riitsaar,
PEAKi arenduskonsultant,
kadri@peak.ee või
445 5557

Loe lk 2

- ◆ Ettevõtlusnädal Pärnumaal. Kava ja arvamused

Loe lk 3

- ◆ Vabatahtliku tegevuse koordineerimine Pärnumaal
- ◆ KODAR ehk kodanikuühiskonna arengukava
- ◆ Ettevõtlikud naised hoiavad kokku
- ◆ Esitage Pärnumaa kodanikuühiskonna 2010. aasta parimate tegijate kandidaate!

Loe lk 4

- ◆ Toetused ja tingimused
- ◆ PEAK pakub teenuseid

Majutus- ettevõtte järgud

Turismiseadusega on Eestis määratletud kaheksa majutusliiki, need on puhkeküla ja -laager, kodumajutus, puhkemaja, külaliskorter, külalistemaja, hostel, motell, hotell.

Igale majutusliigile on seadusega kehtestatud baasnõuded. Neljale majutusliigile (puhkeküla ja -laager, kodumajutus, puhkemaja, külalistemaja) on välja töötatud järgunõuded ja järgu väljastamise õigus on MTÜ Eesti Maaturismil.

Järgunõuded on ka hotellidel ja motellidel, järgu väljastamise õigus on Eesti Hotellide ja Restoranide Liidul.

Alates 1. augustist 2006 on kodumajutuse, puhkemaja ning puhkeküla ja -laagri ning 1. juulist 2010 külalistemaja majutusliigi ettevõtetele, mis on registreerunud riiklikus majandustegevuse registris, võimalik taotleda kvaliteedijärku.

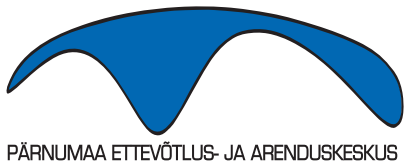
Järgu nõudeid vaata www.maaturism.ee/index.php/?id=jargutamine.

Järgu andmisel pööratakse tähelepanu ümbritsevatele keskkonnale, viidastikule, parkimisaladele, infomaterjalidele, ruumide suurusele ja sisustusele, lisavõimaluste kättesaadavusele (lisatekk, -padi jms), sanitaarruumide suurusele ja sisustusele, teenindusvalmidusele, hommikusöögi võimalusele.

Järgu taotlemine on ettevõttele vabatahtlik. Majutusettevõtte saab järgu kolmeks aastaks ja seda tähistatakse stiliseeritud rukkilille kujutisega.

Ettevõttele antud järk (kaks või kolm rukkilille) aitab külastajal paremini mõista majutusteenuse taset ja teda eesootavat teeninduse kvaliteeti. Järgu kinnituseks väljastatakse majutusettevõttele sellekohane tunnistus. PEAK

PÄRNUMAA ETTEVÕTLUS- JA ARENDUSKESKUS

PÄRNUMAA ETTEVÕTLUSNÄDAL 2010

4.-8. oktoober

Lisainfo ja registreerimine ettevotlusnadal.e24.ee ja
www.peak.ee

2.-3. OKTOOBER

13.00 - 13.00 (24h) Ettevõtlusöö-
päeva laager. Koht: TÜ Pärnu Kolledž

4. OKTOOBER

10.00 Maksu ja Tolliamet – maksud,
euro 2010. Koht: Pärnu Keskraamatukogu

14.00-17.00 Seminar „Kohalik Ette-
võtluspoliitika“. Koht: TÜ Pärnu Kolledž

15.00 Ettevõtluspäev Kilingi-Nõm-
mes.

Koht: Kilingi – Nõmme klubi.

15.00 Ettevõtte külastus.
Info telefonil: 445 5557

5. OKTOOBER

10.00 – 14.00 Eurole ülemineku
teemaline seminar

Koht: Pärnu Keskraamatukogu

12.00 – 15.00 Õpilaskonverents
„Kuidas olla ettevõtlik ja edukas“.

Koht: Hotell Strand

13.00-14.30 Seminar „Üliõpilasest
ettevõtjaks“ Koht: TÜ Pärnu Kolledž

13.00 Ettevõtluspäev Vändras
Koht: Vändra Kultuurimaja

14.00 – 18.00 „Ettevõtlus läbi nais-
te silmade“ Koht: Restoran Paradiis

15.00 Ettevõtte külastus.
Info telefonil: 445 5557

6. OKTOOBER

09.00–11.00 Ärihommikusöök, esi-
neb Jüri Mõis teemal „Eesti majanduse
hetkeseisust ja tulevikuväljavaade-
test“. Koht: Pärnu Rannahotell. NB:
Osalustasu 150.- (EKTK liikmetele soo-
dushind)

10.00 – 14.00 „Teeninduskultuuri
sibula kasvatamine“. Koht: Pärnu Kes-
kraamatukogu

10.00 – 14.00 Seminar „Loomete-
gevusega rikkaks - utopia või reaalsus?“.
Koht: Maarja- Magdaleena Gild

13.00- 18.00 Ettevõtluspäev Hää-
demeestel. Koht: Häädemeeste Seltsi-
maja

15.00-17.00 Loomeringi tutvustus
giididele, pressile ja Läänemaa loome-
ettevõtjatele. Koht: Pärnu Külustuskes-
kus

15.00 Ettevõtte külastus.
Info telefonil: 445 5557

16.30 Ettevõtlus ja turismikooli avami-
ne: Koht: TÜ Pärnu Kolledž

7. OKTOOBER

14.00-20.00 Pärnu maakonna ja
Pärnu linna parimate ettevõtjate tun-
nustusüritus. Koht: Pärnumaa Kutse-
hariduskeskus.

NB: Üritus on kutsetega

11.00 Ettevõtluspäev Pärnumaa
koolide õpilastele: **Ideekonkursi „Pär-
nu, külalislahke linn“** esitlus PORT
ARTUR 2-es.

15.00 Ettevõtluspäev Tõstamaal.
Koht: Merelaiu Puhkeküla

15.00-17.00 Loomeringi tutvus-
tus Pärnu linna ja maakonna maju-
tusasutuste esindajatele. Koht: Pärnu
Külustuskeskus

8. OKTOOBER

10.00 – 16.00 Teabepäev „Asja-
ajamine ja dokumentatsioon MTÜ-
des“. Koht: Pärnu Maavalitsuse V
korruse saal

15.00 Sprotlik koosviibimine „Ette-
võtjad vs avalik sektor“. Koht: Audru
Keskooli staadion

15.00- 18.00 Seminar noortele
„Ettevõtlus vs Ettevõtlikkus“. Koht:
Pärnumaa Ettevõtlusinkubaator.

Mõtteid hakkajatest

Kaire Ilus,
SA Pärnumaa
Turism juhataja:

Ettevõtlusnädala keskmes on loo-
memajandus, sest Pärnus on kü-
lastajate uuringud näidanud, et
puudub toode peredele ja selline, mis oleks il-
mastikukindel. Kaardistasime vajadused, et
see teema annaks sihtkohale ligiõmbavuse, oleks
turismitoode ja ettevõtjatele jätkusuut-
lik.

Loomeinimestel on vaja tuge, et nad ei no-
kitseks omaette, vaid oleksid ettevõtjatena jätku-
suutlikud. Korraldame ettevõtlusnädalal ka-
hepäevase ürituse, esimesel päeval ehk 6. ok-
toobril tutvustame loomeringi giididele, pres-
sile ja Läänemaa loomeettevõtjatele koostöös
Maarja-Magdaleena Gildi ja Punase Torniga.
Teisel päeval paneme rõhuasetuse Pärnu ja
maakonna majutusasutuste esindajatele, semi-
narile järgnevat töötoad.

Tahame alustada koostööd, et Lääne-Ees-
tis kui turismipiirkonnas tekiks loomema-
janduse rajad ja need seostuksid romantilise
rannateega. Praegu käib toote kujundamine ja
arendustegevus. Loomering ühendab kunsti-
ja käsitöökodasid, kontserdipaiku ja galeriisid.
Loomerajaga aga tahame pakkuda kodulinlas-
tele ja külalistele kunsti- ja käsitöö nautimise
kõrval käelist tegevust.

Andres Metsoja,
Pärnu maavanem:

Tänavu arveldame veel krooni-
des, kuid järgmisel teeme kokku-
võtteid ja arvutusi konkurentsi-
võime edetabelites eurodes. Rea-
liseerumas on riigi üks pikaajalisi eesmärke,
mis peaks rajama soodsama pinnase majan-
dustegevuse arenguks.

Igapäevaselt keskendume liialt ettevõtlus-
toetuste jagamise tulususele ja analüüsime olu-
kordi, mis ei sisenda usku ega kinnita võime-
kust. Ettevõtlusega juba on kord nõnda, et risk
on selle lahutamatu osa.

Viimased aastad on meid sundinud ana-
lüüsima oma kulusid ja tulusid. See tegevus ei
ole alati meeldiv, kuid siiski värskendav. Tasa-
kaalustatus on leidnud kõneainet nii igapäe-
va- kui ka seadusandlikus kõnepruugis.

Hea meel on tõdeda, et Pärnumaa ettevõt-
ted asetsevad üleriigilise ettevõtluse auhinda-
de nominentide seas. AS Wendre ja AQ Laser-
tool OÜ on tuntud, välisinvestorite usk on
muutunud reaalsuseks tänu paljudele tublide-
le inimestele.

Ettevõtluse edu kõrval on vilja kandnud
kodanikualgatus meile olulise tähtsusega tur-
ismi edendamise valdkonnas. Aasta turismi
uudendaja tiitli saanud MTÜ Maarja-
Magdaleena Gildi eestvedajad nimetavad en-
nast tagasihoidlikult perenaisteks, mitte juh-
tideks, kuid meestel tuleb taas tunnistada, et
naised on ja jäävad tugevateks eeskujudeks ja
eriti tuleb see esile keerulisel ajal.

Tööpuudus on jätkuvalt probleem number
üks. Õnneks ei asetse maakond riigi edetabe-
lites esirinnas, kuid ametliku tööpuuduse näi-
taja kiire kasv ja kiire langus teeb mind ette-
vaatlikuks. See võib olla märk, et maakonna
majandusstruktuuri muutused pole veel lõpu-
ni toimunud.

Toomas Sonts,
Vändra alevivanem:

Vändra on maakonna tõmbekes-
kus, kuhu koonduvad piirkonna
suuremad ettevõtjad. Vanasti
seostati Vändrat ainult Mistra
vaipadega, kuigi alevi ettevõtlusmaastik on vä-
ga erinev: siin on leiva- ja juustutööstus, val-
mistatakse elektroonikatooteid, tekke ja patju,
käsitsi kootud vaipu, töödeldakse puitu ja me-
talli, teritatakse lehtsaage.

Alevi ettevõtlust iseloomustavad tradit-
sioonid, pidev areng, koostöö välispartnerite,
haridusasutuste ja omavalitsustega. Ettevõtjad
investeeringud pidevalt tootmishoonesse ja
tehnoloogiasse, loovad töötajatele häid olme- ja
töötüingimusi.

Suuremad ettevõtted põhinevad väliska-
pitalil ja on orienteeritud ekspordile, nagu AS
Wendre, MS Balti Trafo OÜ. OÜ Valley see-
vastu tugineb Eesti kapitalile, kuid seal valmis-
tatud naturaalseid käsitöövaipu müükase ko-
duriigist rohkem raja taha.

Ettevõtjad panustavad piirkonna atraktiiv-
susele, koostöös alevivalitsusega tehtud
projektidest suurimaid on EASi toetusel Vihtra
tee ääres tööstusküla veetorustike, kõnnitee ja
tänavavalgustuse ehitamine. Ettevõtjad toeta-
vad meie spordiklubeid, aitavad rajada män-
guväljakuid, pakuvad suviti tööd noortele.

Ole ettevõtlik!

Osalemine kõigile TASUTA!

Rohkem infot üle-eestilise ettevõtlusnädala
kohta leiate ettevotlusnadal.e24.ee

Vabatahtlike tööd vajasid suvel Pärnus rahvusvaheliste 30. hantsapäevade korraldajad, kes suurirituse lõpetamisel paluti Vallikäärus publiku ette ja teenisid tugeva tänuaplauusi. Ants Liigus

Vabatahtliku tegevuse koordineerimine Pärnumaal

Vabatahtlikud on tavalised inimesed meie seast, kes aktiivsete kodanike märkavad abivajajaid, nende probleeme, on valmis ise käed külge lööma ja midagi kasulikku ühiste eesmärkide nimel ära tegema.

Vabatahtlikuks tegevuseks loetakse oma aja, energia või oskuste pakkumist vastast teha ning selle eest tasu saamata. Pereliikmete abistamist ei loeta vabatahtlikuks tegevuseks.

Vabatahtlik tegevus on Eestis pikaajaliste traditsioonidega. Talgud on ju meil ajast aega peetud, samuti arendatud seltsitegevust, kus vabatahtlikult tehakse tööd kogukonna heaks. Viimastel aastatel on vabatahtlik tegevus hoogustunud ja sellesuunaline tegutsemine muutunud paljude elu loomulikuks osaks.

Suurim takistus vabatahtliku tegevuse

arengus on aga kohaliku (maakondliku) tasandi vabatahtlike tegevust toetava tugisüsteemi puudumine. Puudub koht ja see inimene, kellelt saada selgitusi võimaluse kohta olla vabatahtlik, puudulik on teave, nõustamine, tegevuse koordineerimine. Just teadmatusest jääb näiteks Pärnus paljude potentsiaalsete vabatahtlike panus üritustel kaasmata.

Seetõttu algatas Pärnumaa Kodukant koos Nooruse Maja, MTÜ Kodanikuajaluse, Eesti 4H ja Punase Risti Pärnumaa Seltsiga projekti "Vabatahtliku tegevuse koordineerimine Pärnumaal", mida toetas Kodanikeühenduste Sihtkapital.

Projekti mõte on saavutada olukord, kus maakonnas toimib vabatahtliku tegevuse koordineerimine, pakutakse koolitust ja nõustamist, teavitust ning vabatahtlike vahendamist nii vabatahtlikele kui ka organi-

satsioonidele. Projekti tegevustes saavad kaasa lüüa kõik huvilised. Oktoobris toimuva küsitlusega selgitame Pärnumaa kodanike suhtumise vabatahtlikku tegevusse, vastata saab Kodukant Pärnumaa kodulehel.

Vabatahtlike kaasamise koolitusest on võimalik osa võtta 19.-20. novembril, 30. novembril aga toimub arutelu selle üle, kuidas koordineerida Pärnumaal vabatahtlikku tegevust.

Kus veel ja millal, selle info leiata Pärnumaa Kodukandi kodulehelt Vabatahtliku tegevuse lingi alt aadressil www.parnumaakodukant.ee.

Eha Paas,
Pärnumaa Kodukandi vabatahtliku tegevuse projektijuht
ehapaas@gmail.com

KODAR ehk kodanikuühiskonna arengukava

Kodanikuühiskond tähendab inimeste omaalgatuslikku koostööd oma huvide järgimisel ning avalike asjade arutamises ja otsustamises osalemisel, samuti seda koostööd võimaldavaid ühendusi, võrgustikke ja institutsioone.

Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsioon näeb kodanikuühiskonna ja demokraatia kindlustamist kui võimalust avaliku sektori ja kodanikualgatuse koostöök "Eesti Vabariigi põhiseaduses sätestatud põhiväärtuste: vabaduse, õigluse ja õiguse, sisemise ja välise rahu, ühiskondliku edu ja üldise kasu ning eesti rahvuse ja kultuuri kestmise nimel".

Regionaalministri ala

Kodanikuühiskond hõlmab paljusid eluvaldkondi ja tegevusalasid kohaliku elu arengust kultuurini ja keskkonnakaitset tervishoiuni.

Tugev kodanikuühiskond aitab kaasa ühiskonna harmoonilisele arengule ja hoiab inimesed sotsiaalselt aktiivsetena.

Kodanikuühiskond on demokraatliku riigi ja kodanikuosaluse eeldus ja tagatis.

KODAR ehk kodanikuühiskonna arengukava sisaldab valdkonna strateegilisi eesmärgi aastaks 2014 ning meetmeid, mille kaudu luuakse kodanikuühiskonna arengu soodsad tingimused.

KODAR on valdkondlik arengukava, mille juhtimise ja elluviimise eest vastutab regionaalminister. Eri tegevuste kaudu rakendavad arengukava riigikantselei, haridus- ja teadusministeerium, sotsiaalministeerium ja teised. Arvestades avaliku sektori ja kodanikeühenduste koostöö kasvatavaid mahte, on tegevuste koordineerimine riigiasutuste vahel mõistlik, et tagada ühine arusaam vajalike tegevuste ja nende omavaheliste seoste kohta, tuvastada ja kindlustada vajalikud ressursid, vältida tegevuste ebavajalikku dubleerimist osapoolte juures.

Kaks suurt ülesannet

Kodanikualgatusele võib ühiskonnas eristada kaht suuremat funktsiooni, need on esindav ja teenindav.

Esindava funktsiooni kaudu käib osa-

lemine avalike asjade arutamises ja otsustamises kas individuaalselt või ühenduste ja võrgustikena. Nii on võimalik saada otsuste tegemiseks vajalikku teavet: tagasisidet kehtivale olukorrale, uusi ideid, mõjude prognoose, eelistusi, seejuures ka ühiskonnas nõrgemalt esindatud või ebasoodsamas olukorras olevatelt gruppidele.

Niisugune info võimaldab teha kvaliteetsemad otsused ja saavutada nende parem mõistmine elanike hulgas, aitab vältida nii-öelda demokraatia defitsiiti, võrandumist riigi ja ta kodanike vahel.

Teenindava funktsiooni kaudu pakutakse avalikkusele või teatud gruppidele teenuseid või muud abi, seda kas lepingulises suhtes avaliku võimuga (avalike teenuste delegeerimine) või ilma selleta (hea-tegevus ja filantroopia, aga ka vaba aja veetmise võimalused ja huviringid või tugisorganisatsioonid).

Võrreldes äri sektoriga, on siin kodanikualgatuse eeliseks võimalus keskenduda ka tegevustele, mis ei pruugi olla rahaliselt kasumlikud, avaliku sektoriga võrreldes aga iseloomustab neid tavaliselt lähedus sihtrühmadele, paindlikkus, sageli suurem kompetents. Vabatahtliku töö puhul on oluline ressurside kokkuvõtteid nii inimeste kui raha mõttes.

Põimunud tegevused

Mõlemad tegevused on kodanikualgatuse puhul sageli omavahel läbi põimunud ja toodavad sotsiaalset kapitali, suhteid ja usaldust inimeste vahel, millel on positiivne mõju nii üksikisiku, piirkonna kui riigi tasandil.

Suurem sotsiaalne kapital tähendab rohkem aktiivsust ja ettevõtlikkust, paremat toimetulekut, tervist, turvalisust ning vähendab riigipoolse tegevuse vajadust neis valdkondades.

Avaliku võimu roll kodanikuühiskonna arengule kaasa aitamisega seisneb esiteks õigusliku keskkonna ja teiste kodanikualgatuse tegevust reguleerivate või mõjutavate otsuste kujundamises (sh ressurside tagamine teatud tegevusteks).

Teiseks aga praktikas, mida avaliku võimu esindajad (poliitikud ja ametnikud)

kodanike ja nende ühendustega suheldes kasutavad. Viimased eeldavad teadlikkust, kodanikualgatust toetavat hoiakut ning oskusi kaasaja, rahastaja, avalike teenuste delegeeri ja ning nende üle järelevalve teostajana.

KODAR sisaldabki meetmeid mõlemal suunal: nii ühenduste tegevuskeskkonda ja tegutsemisvõimekust kujundavaid otsuseid kui ka paremate praktikate juurutamiseks mõeldud tegevusi.

Kodanikualgatuse ja -ühendustega puutuvad kokku kõik avaliku sektori organisatsioonid.

Põimunud teemad

Kodanikuühiskonna arengukava on valdkondadeülene ja sisaldab tegevusi, mis mõjutavad kodanikuühiskonda, sõltumata konkreetse inimese või organisatsiooni tegevusvaldkonnast. Väga tugevalt põimunud teemad on kodanikuharidus, kodanikeühenduste tegutsemisvõimekus ja jätkusuutlikkus, kodanikeühenduste ja avaliku võimu partnerlus avalike teenuste osutamisel, kaasamine, heategevus ja filantroopia.

Kodanikuharidus kujundab inimestes väärtusi ja oskusi, sealhulgas näiteks soovi vabatahtlikult tegutseda või kodanikeühendustes osaleda. Läbi kodanikeühenduste on mõjus olla kaasatud ja kaasa rääkida kohalike asjade otsustamises.

Teisalt panustavad kodanikeühendused sotsiaalsete probleemide lahendamise ja koostööse kohalike omavalitsustega piirkonna elu arendamises või avalike teenuste osutamises. Selleks, et kodanikud oleksid aktiivsed ühiskondlikus elus osalejad, on vaja kodanikuühiskonna tugistruktuure, mida luuakse läbi KODARA.

Krista Habakukk,
PEAKi arenduskonsultant

Allikas :
Kodanikuühiskonna arengukava
<http://www.siseministeerium.ee/kodar/>

Ettevõtlikud naised hoiavad kokku

Kevadel otsustasid Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskuse konsultant Krista Habakukk ja rahvusvahelise FEM projekti raames alustatud Naisettevõtjate regionaalse teabekeskuse (FEM NET Pärnu) koordinaator Liivi Pihlasalu seljaga kokku panna, et ühendada Pärnus ja maapiirkonnas tegutsevad naisettevõtjate võrgustikud ühtseks toimivaks võrgustikuks.

Võrgustikutöö pakub oma olemuselt naistele eelkõige moraalselt tuge ja toetust. Pole harvad näited, kus samast võrgustikust kasvavad välja äriideed või leitakse head äripartnerid. Sealjuures võib olulisimaks pidada võrgustikusiseselt mentorluse võimalust, kasutades omandatud teadmisi.

Väikesed erisused

Vajadus sellise võrgustikutöö järele on tulnud naistelt endilt. Kuigi ettevõtluses ei soovita teha vahet nais- ja meesettevõtlusel, on just emotsionaalsel tasandil siiski väikesed erisused, mis tulevad esile, rääkides naistega, kes kuuluvad ettevõtete omanikeringi või juhiavad ettevõtteid vastutavatel kohtadel.

Meeste loodud ettevõtete hulgas domineerivad peamiselt tootmise, naiste puhul aga teenindusega seotud valdkonnad.

Paljud naiste loodud ettevõtted on väga väikesed ja kvalifitseeruvad niimetatud elustiiliettevõtteks. Naisjuhtide emotsionaalseim küsimus on see, kuidas ennast jagada oma ettevõtte ja perekonna vahel, kuidas teha mõlemal pool õigeid otsuseid, nii et perekond ei kannataks.

Võrgustikuüritused

Toimunud on viis võrgustikuüritust, neist kaks Pärnus ja kolm külaskäiku naiste endi ettevõtetesse, need on Katrin Pirs Pihlaka talu, Heli Viedehofi Tamme aiandustalu ja Katrin Ruumeti Klaar-Manni puhkemaja.

Esimene ühine ümarlaud oli koos arpillis, koos käimas on paarkümmend Pärnumaa naist.

Mida ettevõtlikud naised võrgustikus osalemisest arvavad?

Marju Hindrikson,
alustav ettevõtja Roodi külast Halinga vallast:

"Mulle meeldib ettevõtlike naiste kohtumiste õdus atmosfäär. Asjalikud ja suurte kogemustega naised aitavad mõtteid korrastada ning endas (mida mina tahan) selgusele jõuda. Meie grupi eestvedaja Krista loov ja särav energia ning kooskäimisest saadav mõnus võrdselt laevad positiivselt ettevõtmisakusid."

Ülle Retpap,
talupidaja Kaisma vallast:

"Maal elades suhtlen põhiliselt pereliikmetega. Mul on vähe võimalusi suhelda endasarnaste naistega, kellega arutada aktuaalseid ettevõtlusteemasid. Sõidan röömuga kümnete kilomeetrite kaugusele, et jagada oma rööme-muresid, kohtuda huvitavate naistega, tutvuda nende teemistega. Kui kuulen, et teistel läheb hästi, olen ka ise täis tegutsemistahet, -julgust. Koos on kergem!"

Kaugeim osaleja meie võrgustikus on aga Pärnu juurtega Häly McQuilkin (Laasme), kes osaleb kohtumistel Skype'i vahendusel.

Ettevõtlusnädalal korraldame esimese veidi suurema ürituse ja ootame 5. oktoobril kell 14 Pärnus kohvikusse Paradiis huvilisi ettevõtlikke naise linnast ja maalt. Kava ja registreerumise www.peak.ee kodulehel.

Liivi Pihlasalu,
FEM NET Pärnu koordinaator,
maatevõtluse-finantsmajanduse konsulent

Esitage Pärnumaa kodanikuühiskonna 2010. aasta parimate tegijate kandidaate!

Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus koostöös Pärnu maavalitsuse ja Pärnumaa Omavalitsuste Liiduga soovib tunnustada Pärnumaa kodanikuühiskonna parimaid tegijaid.

Aasta tegijate väljaselgitamise eesmärk on kodanikualgatuse rolli teadvustamine ja kodanikuühiskonna tavade tugevdamine Pärnumaal.

Aasta parima tunnustuse pälvivad erasisikud või organisatsioonid, kes on aktiivsed kodanikuühiskonna eestvedajad või toetajad või kelle tegevuse tulemusel toimuvad Pärnumaa kodanikuühiskonnas märkimisväärsed arengud.

2010. aasta tunnustamise kategooriad:

- ◆ Parim kodanikeühendus (MTÜ, SA, seltsing).
- ◆ Parim vabatahtlik.
- ◆ Parim kodanikualgatust toetav äriühing.
- ◆ Parim kodanikualgatust toetav kohalik omavalitsus.
- ◆ Pärnumaa kodanikuühiskonna aasta tegu 2010.

Aasta teo valiku juhtmõte on koostöö. Esmajärgul väikene tegu või algatus võib esile kutsuda olulisi muutusi ühiskonnas. Soovime esile tuua ühenduste algatatud tegevusi, mis on sel aastal tõstnud Pärnumaal ühiskonna sidusust ja on teoks saanud partnerite koostööna.

Kandidaadi ülesseadjal palume esitada kirjaliku põhjenduse, mis sisaldab kuni kolme head näidet tema tegevuse kohta kodanikualgatuse toetajana, kandidaadi ja tema esitaja kontaktandmeid (telefon, postiaadress, e-post).

Ettepanekud kandidaatide kohta palume esitada hiljemalt 1. novembriks aadressil info@peak.ee või saata postiga aadressil Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus, Akadeemia 2, 80010 Pärnu.

Esitatud kandidaadid kutsutakse 27. novembril Pärnumaa kodanikuühiskonna pidulikule vastuvõtule, kus tavakohaselt toimub aasta parimate tegijate tunnustamine.

Krista Habakukk
Tel 445 5559, krista@peak.ee

“Kui sul ei ole kannatust, siis sa ei tee seda tööd,” ütleb OÜ EXT omanik Jaan Tuulik, kes on oma ettevõttele nime teinud vanade autode meistertaastaja. Urmas Luik

Vanade autode meistertaastaja

Sauga alevikus tegutseb väikeettevõtte, mida Põhjamaades teatakse vanaauto-omanikele mõeldud ajakirjade järgi ja mille omanikku käiakse Pärnu külje alt ot-simas.

“Nüüd teen seda, mida tahan,” ütleb OÜ EXT juhataja Jaan Tuulik, kes taastab unikaalseid vanaautosid ja tagastab need omanikule äsja vabrikust tulnud välimusega.

Vanade autode kerede taastamine ja plekidetailide valmistamine on osäühingu põhitegevus, praktiline restaureerimiskogemus on saadud Soomes ja ettevõtte omanik töötab aastaid autoteeninduses eksperdina.

“Näete, siin on Willis Owrland, ameeriklane, 1918. aasta mudel, Soomes on

kaks sellist autot ja üks neist on siin taastamisel, Eestis ei ole sellist mudelit kunagi olnud,” viitab Jaan Tuulik ühele pooleli töödest.

Niisugustele vanuritele ei ole võimalik keredetaile valmistada teisiti kui oma kätega, sestap on vajalikud plekipainutus- ja muudki tööpingid osäühingus kohapeal tehtud. Värvimistööd teevad oma ala asjatundjad ja tulemus on maksimaalne.

Ettevõtlik Jaan Tuulik on sisustanud kunagise teedevalitsuse saeveski hoone ja ütleb, et kui eelmine töö otsa sai, polnudki muud lahendust kui endale ise firma luua.

“Kui sul ei ole kannatust, siis sa ei tee seda tööd,” kõlab meistertaastaja põhimõte.

Vanaautode keretööd on spetsiifilised, vajalikud detailid tuleb igale automodelile

eraldi valmistada, uurida selleks põhjalikult kirjandust.

Enamik OÜ EXT kliente on soomlased, sest Soomes on alles hoitud üksjagu neljarattalisi, mis 50 ja rohkemgi aastat tagasi tehastest tulnud.

“See on varandus, need autod lähevad iga aastaga kallimaks, Soomes on kliente, kellel on kogus 30 või 50 autot,” kinnitab Jaan Tuulik, kes oma tiimiga käis suvel Lahtis vanaautode messil ja näitab ette tulevasta aasta messikutse.

Meistertaastajal on siiski üks mure: tema koolitaks kellegi oma käe all välja, aga pole siiani sellist meest leidnud, kellele oleks püsivust nagu temal taastada piltlikult öeldes kahest puuklotsist auto.

Silvia Paluoja, Pärnu Postimees

KOOLITUSED MITTETULUNDUSÜHINGUTELE

ASJAAJAMINE, DOKUMENTATSIOON JA ARHIIVINDUS MTÜ-s
29. ja 30. oktoober

VABATAHTLIKE KAASAMINE ÜHIGUTE TEGEVUSES
19. ja 20. november

Koolituste kohta saab täpsemalt lugeda meie kodulehelt www.peak.ee

Koolitustele registreerimine toimub motivatsioonitaotluste alusel

Täiendav info:

Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus www.peak.ee
Maarika Varik, e-post maarika@peak.ee, tel 44 55 555

Kutsume osalema!

Pärnumaa kodanikuühiskonna V konverentsil

„Innovaatiline kodanikuühiskond - muut või tegelikkus?”

Pärnumaa Kutsehariduskeskus
27. november 2010 kell 11-16

Arutame koos küsimuste üle:

- ◆ Kas me sellist kodanikuühiskonda tahtsimegi ehk kus on meie tegevuste piirid ja kas üldse on piire?
- ◆ Millises infoväljas me toimetame, mida teeme hästi, mis jääb vajaka ja mis meil üldse välja ei tule?
- ◆ Innovatsioon MTÜdes - muut või tegelikkus?
- ◆ Millised väljakutsed toob kodanikeühenduste-le kaasa tulevik?

Täpsemalt on lugeda aadressil www.peak.ee

Konverentsi korraldamist toetavad

Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus, Pärnu maavalitsus, Europe Direct Pärnumaa Infopunkt, MTÜ Kodanikuühiskonna Sihtkapital, EMSL, Kohaliku Omaalgatuse Programm, MTÜ Pärnumaa Kodukant.

PEAK pakub teenuseid

Teenused ettevõtjatele:

- ◆ Abi ettevõtte asutamisel
- ◆ Äriidee analüüs
- ◆ Abi äriplaanide ja finantseerimistaotluste koostamisel
- ◆ Majandusalane info
- ◆ Info toetusmeetmetest
- ◆ Koolitused ja teabepäevad
- ◆ Ettevõtte arendusplaanide nõustamine

Teenused mittetulundusühingutele ja sihtasutustele:

- ◆ Abi mittetulundusühingu, sihtasutuse ja seltsingu asutamisel
- ◆ Abi ühenduste arendustegevuste kavandamisel ja teostamisel
- ◆ Abi mittetulundusühingu majandustegevuse korraldamisel

- ◆ Info toetusmeetmetest
- ◆ Abi projektide kavandamisel, kirjutamisel ja elluviimisel
- ◆ Koolitused ja teabepäevad

Teenused kohalikele omavalitsustele:

- ◆ Abi projektide kavandamisel, kirjutamisel ja elluviimisel
- ◆ Abi teostatus-tasuvusanalüüside koostamisel
- ◆ Abi arengukavade koostamisel
- ◆ Info toetusmeetmetest
- ◆ Koolitused ja teabepäevad
- ◆ Info konsultantidest ja projekti-kirjutajatest

PEAKi kontaktid:

telefonid 445 5555, 445 5550,
aadress Akadeemia 2, Pärnu
80010, e-mail info@peak.ee

TOETUSED JA TINGIMUSED

Stardi- ja kasvutoetuse taotlemise tingimused muutuvad

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) soovis alustavaid ettevõtjaid puudutavat “Stardi- ja kasvutoetuse” määrust täpsustada. Uuendatud taotlusvorm hakkas kehtima 15. septembrist, selle saab kätte EASi kodulehelt starditoetuse alamlehelt juhendite ja vormide osast.

Sisulised muudatused

1. Rakendustarkvara arendamise korral peab taotlejal olema tehtud eeltöö. Vastavaks tunnistatakse taotlused, mille puhul on taotleja saanud töö teostajalt arendustöö analüüsi osas lähteülesande (mida töö tellija hakkab tegema), millele on lisatud *wireframe* (ekraanipiltide kaudu tehtava rakenduse demo). Rakendustarkvara arendamise korral peab taotleja tulu teenima kasutuslitsentsi või sisuteenuse müügist; tehtava arenduse intellektuaalse vara omandiõigus peab minema taotlejale; abikõlblikud on arendamise kulud, mis on seotud tarkvara programmeerimise ja testimisega.
2. Toetust ei saa taotleda füüsilisest isikust ettevõtjad, kes on astaid enne Äriregistrisse kandmist olnud ka FIE-d maksu- ja tolliametis (see sisuliselt ei ole tegemist uue ettevõttega).
3. Täpsustatud on ekspordid, müügitulu ekspordist, tootenäidise, *wireframe'i*, tööjoonise mõiste.
4. Lisatud on punkt, mille kohaselt on EASil õigus küsida toetus tagasi, kui projekti prognoosid ei ole täitunud. Ennekoike mõeldakse siin ettevõtja teadlikku prognooside mittetäitmist.

Vormilised muudatused

1. Toetava tegevuse alt on eraldi välja võetud tootenäidis ja lisatud turunduskulude alla.
2. Koondatud on abikõlblikke kulusid (turunduskulud kokku tõstetud).
3. Teenuseid võib osta turundustegevuste pakkujalt, tootenäidise puhul võib sama valdkonna töötleva tööstuse ettevõtja teha tootenäidise. Kaupa/teenuseid võib osta liisingult või juriidiliselt isikult, kelle tegevusalaks on olnud teenuste/kauba müük.
4. Taotlusi on võimalik esitada e-keskkonna kaudu.

Stardi- ja kasvutoetus

Stardi- ja kasvutoetuse eesmärgid on jätkuvalt:

- ◆ alustavate ettevõtete arvu suurendamine;
  - ◆ ettevõtete jätkusuutlikkuse tõstmine;
  - ◆ ettevõtete kasvuvõime suurendamine.
- Taotleja on füüsilisest isikust ettevõtja või ettevõtte:
- ◆ milles teine juriidiline isik võib omada kuni 25% osalust.
  - ◆ **starditoetuse puhul:** kes on registreeritud äriregistris või maksu- ja tolliametis mitte rohkem kui 12 kuud tagasi või on asutamisel.
  - ◆ **kasvutoetuse puhul:** kes on registreeritud äriregistris või maksu- ja tolliametis mitte rohkem kui 36 kuud tagasi või on asutamisel ning kelle eeldatav müügitulu ekspordist on teisel majandusaastal pärast projekti lõppu vähemalt 20% kogu müügitulust ja ettevõtja prognoosistav müügitulu kasv on vähemalt 30% aastas, jõudes teise majandusaasta lõpuks müügituluni 2 000 000 krooni. Starditoetust on võimalik taotleda kuni 100 000 krooni. Toetuse osakaal projekti maksumusest on maksimaalselt 80 protsenti.
- Kasvutoetust võib taotleda kuni 500 000 krooni. Toetuse osakaal projekti maksumusest on maksimaalselt 65 protsenti.

Toetatavad tegevused

- ◆ Äriprojekti teostamiseks vajaliku materiaalse põhivara soetamine.
- ◆ Äriprojekti eesmärkide elluviimiseks vajalike turunduslike tegevuste läbiviimine.
- ◆ Äriprojekti põhitegevusega seotud rakendustarkvara soetamine ja arendamine, juhul kui taotleja prognoosib müügitulu arendatava rakendustarkvara kasutuslitsentsi või sisuteenuse müügist.
- ◆ Tööstusdisainilahenduse ja kaubamärgi väljatöötamiseks ja arendamiseks vajalikud tegevused.
- ◆ Patendi, kasuliku mudeli, kaubamärgi või tööstusdisainilahenduse litsentsi omandamine.

Muud toetused

Teadmiste ja oskuste arendamise programm

Teadmiste ja oskuste arendamise toetuse eesmärk on tõsta ettevõtete töötajate ja juhtide tööalaste teadmiste ja oskuste taset ettevõtete konkurentsivõime suurendamiseks.

Taotlejaks võib olla Eesti äriregistris registreeritud FIE või äriühing, samuti MTÜde ja sihtasutuste registreeritud kantud ettevõtte või kutseühendus, inkubaator või maakondlikud arenduskeskused – juhul, kui kasu saavad ettevõtted.

Toetust saab taotleda kuni 12 kuud kestva teadmiste- ja oskuste arendamise projekti läbiviimiseks järgmistest vormidest: juhtimiskoolitus, erialane täienduskoolitus, väljaspool Eestit toimuvatel erialakonverentsidel osalemine, nõustamisteenuse kasutamine. Toetuse minimaalne suurus on 25 000 krooni projekti kohta. Finantseeritakse kuni 50% tehtud abikõlblikest kuludest.

Eksporditurunduse toetus (EAS)

Taotleja on Eestis äriregistrisse kantud äriühing, toetust taotleda võib nii tegutseva kui ka alustava eksporditöör sõltumata ettevõtte suurusel.

Toetuse suurus on 150 000 - 1 500 000 krooni projekti kohta.

Finantseeritakse kuni 50% tehtud abikõlblikest kuludest.

Toetatavad tegevused on:

- ◆ Toodete sihtturule nõuetega vastavusse viimine;
- ◆ tootenäidiste ja reklaammaterjalide valmistamine ja tellimine;
- ◆ ekspordiplaanis kirjeldatud toodete või teenuste brändide väljatöötamine ja kaubamärkide registreerimine sihtriigis;
- ◆ sihtturule külastamine ja sellele suunatud turundusürituste korraldamine välismaal, Eestis;
- ◆ sihtturule suunatud välismessidel osalemine, püsivõime eksponeerimine sihtturul;
- ◆ sihtturule uuringu läbiviimine.

Välismessitoetus (EAS)

Taotlejaks on Eestis äriregistrisse kantud äriühing või ettevõtja ühendus.

Toetatakse välismessidel osalemist eksponeerimise või välismessi ühiskülastust.

Toetuse suurus ühiskülastuse puhul 40 000 ... 150 000 krooni, eksponeerimise osaledes 30 000 kuni 750 000 krooni, omafinantseeringu määr 50 protsenti.

Eksporditurunduse ja välismessitoetuse taotlemine toimub jooksvalt, *lähiajal ühendatakse need toetused üheks programmiks, kuid toetatavate tegevuste osas suuri muudatusi ei tule.*

Turismi turundustegevuse toetus (EAS)

Toetust on võimalik taotleda projekti tegevusplaanis kajastatud välisriikidele suunatud konkreetsete toodete turunduskuludele.

Ettevõtja turismiturunduse toetust on võimalik taotleda summas 300 000 - 1 500 000 krooni, omafinantseering peab olema vähemalt 50 protsenti.

Innovatsiooniosak (EAS)

Toetuse eesmärk on soodustada ettevõtjate ja ülikoolide uute koostööde tekkimist.

Toetuse suurus on kuni 50 000 krooni, mida ettevõtja saab kasutada ülikoolil, katselaboril, patentivolinikul teenuste ostmiseks. Toetus võib katta 100% teenuse maksumusest.

Arendustöötaja kaasamise toetus (EAS)

Toetuse eesmärk on ettevõtete rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine, milleks arendatakse uusi tooteid, tehnoloogiasid, turundust. Selleks saab ettevõtte kuni 50% toetust arendustöötaja kaasamisega seatud kuludest. Arendustöötaja peab omama kolmanda taseme haridust tõendavat kraadi ja vähemalt viieaastast rahvusvahelist töökogemust asjaomases valdkonnas.

Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas (PRIA)

Taotlejaks saab olla maapiirkonnas või väikelinnas (alla 4000 elaniku) üle aasta tegutsenud mikroettevõtte. Toetatakse masinate ja seadmete ostmist, hoonete ehitamist, rekonstrueerimist. Toetuse suurus kuni 1,56 miljonit krooni, omafinantseering 50-60 protsenti. Eeldatav järgmine taotlusvoor 2011. aasta august, taotlused esitatakse.

Mikropõllumajandusettevõtte investeringutoetus (PRIA)

Taotlejaks saab olla mikroettevõtja põllumajandustootja. Toetuse suurus kuni 1,56 miljonit krooni, omafinantseering 40-65%. Toetatakse masinate ja seadmete ostmist ning hoonete ehitamist. Järgmine taotlusvoor 9.-30. detsembril 2010.

Toiduainetööstuste investeringutoetus (PRIA)

Taotlejaks saab olla äriregistrisse kantud ettevõtja, kes töötleb ja turustab põllumajandussaadusi ja neist valmistatud tooteid. Toetuse suurus on kuni 10 miljonit krooni, toetatakse masinate ja seadmete ostmist, hoonete rekonstrueerimist ja puhastusseadmete rajamist. Järgmine taotlusvoor on planeeritud 15.-29. novembrini 2010.

LEADERi projektitoetus

Leaderi toetuskeemi erinevus teistest toetustest on see, et maapiirkondadele antakse võimalus kohapeal otsustada toetuste jagamise üle.

Eestis on moodustatud 24 kohalikku tegevusgruppi, kes on koostanud piirkondlikud arengustrateegiad, mille elluviimiseks saabki toetusi taotleda. Pärnumaal on kaks tegevusgruppi: Pärnu Lõhe Partnerluskogu ja Rohelise Joemaa Koostöökoogu.

Järgmised taotlusvoorud on 2011. aasta alguses. Milleks täpselt ettevõtjatel toetust on võimalik saada, sõltub iga tegevusgrupi strateegiast ja meetmetest. Info tegevusgrupi koduleheltel <http://www.joemaa.ee/> ja <http://www.plp.ee/net/>.

NB! Siin toodud info ei ole ühegi toetuse osas täielik, täpsustav teave PEAKist.